

Die “kerklike gesag” van kerkvergaderings soos in die kerkorde van die Nederduitse Gereformeerde Kerk

P.J. Strauss
Departement Ekklesiologie
Universiteit van die Vrystaat
BLOEMFONTEIN
E-pos: straussp.hum@mail.uovs.ac.za

Abstract

The ecclesiastical authority of the assemblies in church as in the church order of the Dutch Reformed Church

The point in discussion in this article is Article 20.1 of the church order of the Dutch Reformed Church (DRC). In accepting the first version of this church order, the first general synod of the DRC in 1962 used the church order of 1959 of the Reformed Churches in the Netherlands (RCN) as an example. The exact wording of Article 20.1 happened to be part of the latter.

Article 20.1 gives an indication of the authority of assemblies because this is nowhere else attended to in the church order of the DRC. It explains that the authority of church governing bodies like assemblies comes from Christ. He as the actual Head of the church lends authority to these assemblies, without abdicating his position as the Head of his church. He remains the Source and Owner of ecclesiastical authority.

This means that ecclesiastical authority is founded and based on the Word of God by which it simultaneously is limited. In exercising its authority, an assembly is also bound to do it in accordance with the character of the church. To speak of authority in the church is not in conflict with the character of the church as a community of believers connected by love.

Opsomming

Die “kerklike gesag” van kerkvergaderings soos in die kerkorde van die Nederduitse Gereformeerde Kerk

Die punt van bespreking in hierdie artikel is Artikel 20.1 van die kerkorde van die Nederduitse Gereformeerde Kerk (NGK). By die aanvaarding van sy eerste kerkorde deur die algemene sinode van 1962, het die NGK gebruik gemaak van die kerkorde van die Gereformeerde Kerke in Nederland (GKN) uit 1959. Artikel 20.1 kom direk uit hierdie kerkorde.

Artikel 20.1 omskryf die gesag van kerkvergaderings omdat dit nêrens elders in die kerkorde gedoen word nie. Kerklike gesag kom van Christus. Hy, as die Hoof van sy kerk, verleen gesag of bevoegdheid aan hierdie vergaderings sonder om Self daarvan af te sien of om op te hou om Hoof van sy kerk te wees. Hy bly die Oorsprong of Besitter van kerklike gesag.

Dit impliseer dat kerklike gesag op die Woord van God bou, maar ook daardeur beperk of begrens word. Die eie aard van die kerk is medebepalend vir die uitoefening van hierdie gesag. Kerklike gesag is nie teenstrydig met die aard van die kerk, as ’n gemeenskap van gelowiges wat in liefde saam verbind is nie.

1. ’n Omstrede kwessie?

Artikel 20.1 van die kerkorde van die Nederduitse Gereformeerde Kerk (NGK-KO) maak die stelling: “Hierdie vergaderinge (kerkraad, ring, sinode en algemene sinode – PJS) het, elkeen na sy eie aard, ’n kerklike gesag deur Christus aan hulle verleen.” (NGK, 2004:11.) ’n Ondersoek toon dat dié bewoording sedert die aanvaarding van die eerste NGK-KO deur die eerste algemene sinode van die NGK in 1962, onveranderd gebly het. Artikel 20.1 word gekoppel aan Artikel 20.2 met die Dordtse bepaling dat die *zeggen* (in moderne Nederlands: *gezag*; vgl. Nauta, 1971:121) van die ring (klassis) oor die kerkraad dieselfde is as dié van die sinode oor die ring en van die algemene sinode oor die sinode (NGK, 1962:5).

Die afleiding kan gemaak word dat ons hier, wat die NGK betref, met ’n nie-omstrede, goed gevestigde bepaling te make het. Die NGK-KO is sedertdien op talle punte gewysig, terwyl dié betrokke artikel dieselfde gebly het (Strauss, 2001:343).

En tog is dit nie heeltemal waar nie.

Soos in ander gevalle in die NGK, lei omstredenheid rondom sake in die belydenis en kerkorde nie altyd tot wysigings aan die betrokke dokument nie. ’n Omstredenheid het soms die effek dat so ’n saak

of bepaling nie eerbiedig of toegepas word nie, terwyl dit formeel bly staan.

In sy verklaring van die kerkorde van die destydse Gereformeerde Kerke in Nederland (GKN-KO), beweer Nauta tereg dat ons hier met 'n "uitermate belangrike en belangwekkende kwesie" te make het. Die betrokke artikel sien hy nie as 'n afwyking van die Dordtse bepaling uit 1619 dat die *zeggen* van die klassis oor die kerkraad dieselfde is as die van die sinode oor die klassis nie, maar as 'n uitbreiding en 'n verryking. 'n Verryking omdat "de oude kerkorde" geen regstreekse antwoord op die gesags- of bevoegdheidsvraag wat hieraan verbonde is, gee nie (Nauta, 1971:121-122).¹ Dit is bekend dat Artikel 20 van die NGK-KO van 1962 byna woord vir woord uit Artikel 28 van die GKN-KO kom. As basis vir die NGK-KO van 1962 is die GKN-KO van 1959 geneem, omdat dit op die Dordtse Kerkorde oriënteer en omdat dit eietyds is (Coertzen, 1989:26 e.v.).

Tog bly dit 'n vraag of hierdie artikel oor die gesag van kerkvergaderings in die vergaderings van die NGK lewe. Wat word bedoel met "elkeen na sy eie aard", "kerklike gesag" en "deur Christus aan hulle verleen"? Hoe bewus is kerkrade, ringe, sinodes en die Algemene Sinode van die betekenis en verantwoordelikheid wat hierdie artikel op hulle lê? Waar plaas hierdie artikel die inspraak van gemeentede by belangrike kwessies wat hulle intens raak? Hoe hanteer ons dit as die bewoording die indruk laat dat ons hier nie 'n demokrasie nie, maar 'n Christokrasie het? (Strauss, 1997:91).

Sommige faktore lei wel daartoe dat Artikel 20.1 in die NGK-KO 'n omstrede kleur het. Dit is veral faktore wat op die funksionering fokus en nie soseer op die korrektheid of bruikbaarheid van die artikel nie.

1.1 Faktore van omstredenheid

'n Faktor wat die omstredenheid van Artikel 20.1 van NGK-KO voed, is die relatiewe onbekendheid van kerklidmate en ampsdraers met die inhoud en betekenis daarvan. Twee oorsake kan moontlik hiertoe aanleiding gee.

1 Nauta beskou die woordjie *gezag* as 'n eietydse weergawe van die ou Nederlandse *zeggen*, en daarom 'n aanvaarbare formulering in die kerkorde van die GKN in 1959 (Nauta, 1971:121). In die NGK-KO word die Afrikaanse woord, *gesag*, gebruik.

Die eerste oorsaak is dat hierdie artikel uit ’n tyd kom waarin die gedagtegoed van die Nederlandse neo-Calvinisme in die sestigerjare van die twintigste eeu sy hoogbloei in die NGK gehad het (Strauss, 1997:94). Dit is ’n hoogbloei wat sedertdien getaan en ’n agteruitgang beleef het. Gemeet aan die bepalinge van die NGK-KO van 1962 vir die verhouding van die NGK tot die res van die samelewing (NGK, 1964:12-14), hou woorde soos “eie aard”, “kerklike gesag” en “deur Christus aan hulle verleen”, verband met begrippe soos “soewerein in eie kring”, “moderne gedifferensieerde samelewing” en ’n “Protestants-Christelike” beskouing. Hierdie begrippe stam uit die Nederlandse neo-Calvinistiese wysbegeerte en sosiologie en het in die sestigerjare ’n groot rol in die denkwêreld van die NGK gespeel (Strauss, 1992a:13 e.v.). Tans is dit egter nie meer algemeen bekend in dié kringe nie.

Die tweede oorsaak vir die onbekendheid is die algemene demokratiese klimaat wat in die huidige Suid-Afrika heers. Gekoppel aan die Akte van Menseregte soos vervat in Hoofstuk 2 van die Suid-Afrikaanse Grondwet (Kleyn & Viljoen, 1998:267 e.v.) het dit ’n aanvaarde uitgangspunt geword dat die meerderheid burgers, kiesers of lidmate en nie die regering, kerkraad of sinode op gesag van Christus nie, besluit. In die huidige debat oor geregtigheid speel die idee van Bybels-Christelike waardes, gebou op die Woord van God, ’n minimale rol. Die denkskema van ’n liggaam wat van “bo” optree met ’n van-Christusverleende-gesag en besluite oor “ons” neem, is in hierdie klimaat óf omstrede óf onbekend. Algemene gelykheid en die inspraak van die “gewone” mens word spreuke van geregtigheid (vgl. Anon., 2007c; Anon., 2007a).

Teen hierdie agtergrond raak die betekenis van Artikel 20.1 vir mense onverstaanbaar. Vir kerkmense wat horisontale medemenslike verhoudings verabsoluteer, word die inspeel van vertikale faktore op hulle politieke én kerklike besluitnemingsprosesse ondenkbaar. Dit wil voorkom asof die invloed van die nuwe demokratiese samelewing op besluitnemingsprosesse in die kerk groter is as die omgekeerde.² Die beïnvloeding van die kerk vanuit die samelewing is ’n feit, maar dan moet hierdie invloed met Bybelse norme versoenbaar of ekklesiologies verantwoord wees (Torfs, 2003:271; Coertzen, 2003:201).

2 Die weskroep by talle lidmate dat die huidige kerkeenheidsprosesse in die NGK-familie afhanklik is van demokratiese kerklike prosesse, sluit meer in as net die gesonde beginsel dat lidmate ook gehoor en geraadpleeg moet word. Hulle wil nie net gehoor en geraadpleeg word nie, maar saam besluit.

Nog 'n faktor wat tot die omstredenheid van Artikel 20.1 lei, kom neer op mense (lidmate ingesluit) se ervarings van die besluite van kerkvergaderings. Vir baie mense speel die mensgeoriënteerde denke van afgevaardigdes en nie die Christelike of Bybelse norme nie, hierin 'n deurslaggewende rol. Hierdie ervaring of persepsie bly hulle by na aanleiding van besluite oor kerkgeboue tot standpunte oor homoseksualiteit en Skrifgesag – van “praktiese” tot etiese en geloofskwessies (Strauss, 2007:6). Kerkvergaderings word verdink van die misbruik van vergaderingsprosedure vir die verwesenliking van eie voorkeure, beginsellose kompromieë, tydsgebonde uitsprake en kerkpolitiek.

Die vraag is egter of hierdie omstredenheid binne die konteks van kerk en samelewing enige grond het as Artikel 20.1 van die NGK-KO reg verstaan en toegepas word. Wat beteken die begrippe “eie aard”, “kerklike gesag” en “deur Christus aan hulle verleen”? Is dit aanvaarbaar in die kerk wat alleen, per definisie, 'n Christelike kerk kan en moet wees? (Kock, 1975:142-144.)

2. Kerklike gesag

Nauta, een van die oorspronklike opstellers van die GKN-KO van 1959, voer aan dat die “kerklike gesag” waarvan Artikel 20.1 praat, so gebruik word om dit van ander soorte gesag in die samelewing te onderskei. Die uitoefening van kerklike gesag gaan nie gepaard met dwang, soos in die geval van die staat wat staatswette ook fisies kan afdwing nie. Kerklike gesag is verbind aan die “vrywillige” of hartlike erkenning daarvan deur gemeentelede of lidmate. In die uitoefening daarvan moet hulle in hulle gewetens versterk word (Nauta, 1971:123; Sadler, 1979:18-19).

Wanneer iemand sou weier om aan die besluit van 'n kerkraad gehoor te gee, beskik die kerkraad nie oor die middele om hierdie gehoorsaamheid af te dwing nie. Meer nog, enige poging in dié rigting sou ontrou wees aan die aard van kerklike gesag. Dus:

Wanneer het niet gelukt iemand door middel van oortuiging tot andere gedachten en tot een andere houding te brengen, eindigt het gezag van de kerkraad. (Nauta, 1971:123.)

Kerklike gesag is Woordgesag en gesag wat deur die Christelike geloof aanvaar moet word. Kerklike gesag bou dus op innerlike oortuiging. Kerklike middele soek na die regte gesindheid, omdat die Christelike lewe of gehoorsaamheid aan God se gebooie, ook in die kerk, 'n uitvloeisel is van die opdrag van Deuteronomium 6:4-5,

naamlik om die “Here ons God ... die enigste Here ... met hart en siel en al ons krag lief te hê.” Dit is gerig op ’n gehoorsaming van die sentrale liefdesgebod van waaruit God en sy lewensomvattende gebooie en gesag erken word – op ’n gesagvolle roeping van God waaraan daar vanuit die hart gehoor gegee word (Smit, 1992:161).

Wanneer iemand weier om aan kerklike besluite gehoor te gee, beskik die kerk wel oor middele om aan ongehoorsaamheid “bepaalde gevolgen te verbind”. Hier gaan dit om tuguitoefening wat by vermaning uit die Woord begin en in die ernstigste gevalle op afsnyding – ’n vorm van geestelike druk – kan uitloop (Nauta, 1971:123-124). Tuguitoefening dra ’n geestelike karakter en pas dus by die kerk as geloofs- en liefdesgemeenskap. Tuguitoefening moet met geestelike middele op kerklike gesag én gerig op ’n verandering van die hart of gesindheid van diegene wat getug word, toegepas word (NGK, 2005:24)

Daarmee is die “aard” van kerklike gesag in die algemeen aangedui, maar geen onderskeid is gemaak tussen die “eie aard” van die verskillende kerkvergaderings waarvan in Artikel 20.1 sprake is nie. By nadere ondersoek blyk dit dat elke vergadering ’n eie opdrag het waartoe sy “van Christus-verleende gesag” beperk word.

2.1 Eie aard

Gesien in die lig van NGK-KO en ander gereformeerde kerkordes kan hierdie spesifieke “aard” net op een ding dui: die opdrag of funksie van die bepaalde vergadering wat aan sy samestelling of konstituerende elemente verbind is. In resente kerkregtelike argumente word die uitdrukking dikwels gehoor dat kerkvergaderings in opdrag verskil, maar in status gelyk is; dat elke vergadering ’n nie-dupliseerbare, eie opdrag het, maar met die ander gelyk loop in “status”, omdat hy vir die uitvoering van sy opdrag met ’n van-Christusverleende-gesag beklee is. Hierdie is ’n opdrag en ’n samestelling wat die voorwaardes vorm vir die “wettige” of kerkregtelik-aanvaarbare optrede van so ’n vergadering (Anon., 2007b).

By die “oorloop” van sake wat nie op “mindere” vergaderings (*mindere* omdat daar minder gemeentes/kerke by betrokke is) afgehandel kon word nie en aan “meerdere” vergaderings (met meer gemeentes betrokke) oorgedra word, geld die ou beproefde gereformeerde beginsel dat meerdere vergaderings nie op die terrein of in die opdrag van mindere vergaderings ingryp nie. Meerdere vergaderings hanteer slegs sake, naas hulle eie opdrag, wat nie op hulle eie voorafgaande mindere vergaderings afgehandel kon word

nie, of onder bepaalde voorwaardes deur hierdie vergaderings na hulle verwys is (vgl. Strauss, 2005).

So kan die kerkraad alle gemeentesake hanteer, hoewel sy toetredede tot die kerkverband, as 'n verband van gemeentes impliseer dat hy toegestem het om sekere sake saam met die ander gemeentes in meerdere vergaderings af te handel. Die kerkraad kan alle gemeentesake hanteer, maar nie alles alleen afhandel nie. Hy word saamgestel uit ouderlinge en diakens wat uit die gemeente verkies is (NGK, 2004:14).

Die ring (of klassis) wat bestaan uit die afgevaardigdes van die gemeentes uit die omgewing en die ring vorm, konsentreer op die onderlinge versorging van of kerkvisitasie aan hierdie betrokke gemeentes (Nauta, 1971:193; Van der Linde, 1983:156). Omdat gemeentes as volledige kerke vir hulle volledige kerkwees gemeet word aan Artikel 29 van die Nederlandse Geloofsbelydenis, met sy merktekens van die ware kerk, en nie aan 'n sekere getal lidmate nie, is gemeentes struktureel gelyk. Die mees aanvaarbare wyse van die samestelling van ringe of klassies in gereformeerde kerke wêreldwyd is dus 'n gelyke aantal van elke gemeente (Van der Linde, 1983:158).

Sinodes hanteer daardie sake wat gemeenskaplik is aan die gemeentes in hulle gebied en wat nie deur ringe en kerkrade afgehandel kon word nie. Dit geld vir sinodes of streeksinodes én generale of algemene sinodes. Die aantal meerdere vergaderings in 'n bepaalde kerkverband is afhanklik van die omvang van die gesamentlike werk van die betrokke gemeentes, sowel as die diskresie van daardie kerkverband (Strauss, 2005:306).

Die samestelling van meerdere vergaderings kan gemeentegewys of trapsgewys wees – dus vanaf die kerkrade na die klassies of ringe as strukturele gelykes en van hier af na die sinodes. Die betrokke kerkraad, klassis of ring vaardig ewe veel na die volgende vergadering af (Van der Linde, 1983:169, 174, 176).

2.2 'n Gesag deur Christus aan hulle verleen

Nauta is van oordeel dat dit in 'n menseregte klimaat aanvaar kan word dat die geestelike gesag van kerkvergaderings uit 'n ooreenkoms spruit tussen gemeentede onderling wat die gesag eintlik besit en daarom aan 'n kerkraad en daaruit vloeiende kerkvergaderings deleger (Nauta, 1971:124) – dus 'n gesag wat deur die mondige, individuele mens aan kerkvergaderings oorgedra of deur-

gegee word. Hierdie benadering maak van die kerk ’n mensgeoriënteerde vereniging en beantwoord sy gesagsvraag vanuit die vertrekpunte van die *Aufklärung*, waarin die mens met sy rede normatief geag word (Kleynhans, 1982:84-85).

Hierteenoor verkies Nauta eerder om te praat van ’n gesag wat deur Christus beskik word. Hy noem dit ’n *van-Christusverleende-gesag* by kerkvergaderings – ’n gesag waarmee Christus sy kerk vir sy spesifieke taak toerus.

Met verwysing na die ou klassieke doleansie-argument dat kerkrade oor eintlike gesag en meerdere vergaderinge oor afgeleide gesag beskik,³ praat Nauta van onaanvaarbare teenstellings wat so die kerk binnegedra word. Volgens hierdie argument sou die besluite van meerdere vergaderings dan van ’n mindere gehalte wees as dié van kerkrade. Dit sou kon beteken dat ’n kerkraad wat iemand van die Nagmaal weerhou dit op gesag van Christus doen, terwyl ’n sinode wat oor die inhoud van die kerk se belydenis besluit, dit nie met dieselfde gesag doen nie. Dieselfde onhoudbare vergelyking kan gemaak word tussen die klassis wat iemand uit die predikantsbediening skors en die kerkraad wat ’n lidmaat onder sensuur plaas (Nauta, 1971:124).

Vir Nauta lê die sleutel vir die verstaan van die gesag van elke kerkvergadering as ’n gesag wat Christus verleen, in die feit dat dié gesag aan die opdrag van die betrokke vergadering verbind word en nie daarbuite geld nie (Nauta, 1971:125). Dit beteken dat die sinode nie die eintlike take van die ring op gesag van Christus kan oorneem nie. Juis omdat hulle gesag ’n van-Christusverleende-gesag is wat Christus behou en nie afgee nie, besit en beskik kerkvergaderings nie daarvoor nie. Daarom kan hulle dit ook nie willekeurig of na eie goeddunke aanwend nie. Inteendeel, hulle word juis daarmee deur Christus vir hulle opdragte in diens geneem en toegerus. Die kerk is immers ’n instelling van Christus aan wie Hy die gesag verleen om ten diepste draer van die Woord te wees (Strauss, 2005:306). Dit is ’n gesag wat die bediening en proklamasie van die Woord moontlik maak om, volgens Jonker (1978:12), die mens voor ’n keuse met betrekking tot Christus te stel. Hierdie gesag vind in die Woord sy diepste begrensing en dus ook sy legitimering (Van der Walt, 1976:69).

3 Vir ’n bespreking van die “doleansielyn”, kyk Strauss (1992b). Voorstanders van hierdie kerkregtelike “lyn” is Kuyper (1884), Rutgers (1887), Jansen (s.a.) en Bouwman (1985).

Hierdie perspektief op die “kerklike” gesag van kerkvergaderings steun nie op enkele Bybeltekste nie, maar op die breë lyne van die Skrif en die gereformeerde belydenis. Dit verbind kerklike gesag of bevoegdheid aan die instelling van Christus⁴ en bring mee dat sy dienaars, soos in die geval van die apostel Paulus, kragtens die wil van God⁵ en in die Naam van die Here⁶ hulle werk kan verrig.

Hoewel kernagtig weergegee, plaas Artikel 20.1 van die NGK-KO van 2004 die vraag na die gesag van kerkvergaderings in ’n broodnodige Bybels-Christokratiese perspektief. Hierdie perspektief word nie elders in hierdie kerkorde ontwikkel nie en hoort by die huidige stel algemene beginsels vir die vergaderings van die kerk (NGK, 2004:11-14). Daarmee bevorder dit die saak van ’n Christokrasie met al sy implikasies by kerkvergaderings en stimuleer dit kerklike nadenke oor die saak – ’n nadenke wat die moontlike onaanvaarbaarheid daarvan in kerklike kringe, en veral op kerkvergaderings, in die wiele kan ry. Dit is egter ook ’n besinning wat deur die kennis en aanvaarding van hierdie nadere bepaling van kerklike gesag ’n nuwe reformasie van kerkvergaderings kan meebring.

’n Resente vraag wat in kerklike kringe gevra word, is die vraag of gemeentelede in so ’n Christokratiese opset enige inspraak in kerklike besluite het. Een van die redes vir hierdie vraag is beslis die demokratiese, menseregteklimaat wat in die Weste en aan die suidpunt van Afrika hoogty vier. Die antwoord is dat gemeentelede in ernstige sake of daardie sake waarvoor hulle sterk voel, geraadpleeg moet/kan word, maar dat kerkvergaderings die finale besluit moet neem in die lig van die Woord van God. In ’n Christokrasie behou Christus die gesag en gee Hy dit nie aan kerkvergaderings of gemeentelede oor nie. As geroepenes tot die dienste in die kerk, is dit hoofsaaklik lede van kerkvergaderings wat op gesag van Christus besluite neem.⁷

4 Romeine 13:1 stel dit dat daar geen gesag is wat nie van God af kom nie.

5 Vergelyk 1 Korintiërs 1:1, 2 Korintiërs 1:1 en Efesiërs 1:1 e.v.

6 Vergelyk Efesiërs 4:17 in konteks.

7 Die NGK-KO, Artikel 19 stel dit soos volg: “Die opsig oor, die regering van en die tug in die kerk word aan hierdie vergaderinge toevertrou” (NGK, 2004:11.)

3. Moontlike misverstande

Uit gesprekke oor die saak is dit duidelik dat Artikel 20.1 van die NGK-KO soms misverstaan word. Veral omdat ’n behoorlike kennis van die begrippe waarvan hierdie artikel hom bedien by sommige lidmate ontbreek, ontstaan misverstand.

Sommige lidmate vrees dat die woordjie *verleen* daarop dui dat Christus sy gesag oorgee aan kerkvergaderings; dat Hy die vergaderings met hierdie gesag beklee en in die proses self daarvan afstand neem. ’n Van-Christusverleende-gesag sou dan inhou dat die draers daarvan dieselfde “gesagstatus” as Christus het.⁸ Hierdie benadering klop met die Roomse siening dat die pous ’n *vicarius Christi*, ’n plaasvervanger van Christus op aarde, sou wees (Kleynhans, 1982:66).

Die woordjie *verleen* is nie ’n alledaagse Afrikaanse uitdrukking nie. Tog gee taalkundiges daaraan ook die betekenismoontlikhede van *verskaf* en *toestaan* (Terblanche & Odendaal, 1966:1207; Kritzinger, *et al.*, 1970:950). In albei gevalle beteken dit dat Christus *toerus* of moontlik maak sonder dat Hy van die gesag afstand doen. Christus bly die Oorsprong en Besitter van gesag. *Verleen* beteken dat Hy die draers van kerklike gesag vir ’n bepaalde taak verantwoordelik maak en verantwoordelik hou; dat Hy aan hulle die gesag verleen om in sy Naam kerkregering as regering van sy Woord te verrig (vgl. Jonker, 1978) en om in sy Naam besluite te neem en uitsprake te maak.⁹

Die gangbare gereformeerde oortuiging is dus dat Christus as Hoof sy kerk direk en indirek regeer: direk deur sy Woord en Gees en indirek deur die dienste of ampte. Sy indiensneming van mense in dienste of ampte beteken egter nie dat Hy sy gesag aan hulle oorgee nie. Hy bly die Hoof van die kerk. Kerklik of teologies beskou is dit egter ook so dat Hy mense nooit in diens neem sonder om hulle toe te rus of vir die diens te *bemagtig* nie. Hulle optrede berus dus op gesag van Christus of as bedienaars van die gesag van Christus (Van der Walt, 1976:64).

8 Hierdie moontlike interpretasie is ongelukkig nie op skrif aan my beskikbaar nie, en word deur my weergegee as argumente wat ek in debatte op kerkvergaderings aangehoor het.

9 Vergelyk voetnote 4 en 5.

'n Tweede misverstand is dat kerkvergaderings met gesag 'n heersers- in plaas van 'n dienskarakter aanneem. Hierdie standpunt bring gesag uitsluitlik met dwingende mag of "heers" in verband, terwyl die diensbegrip as funksie van die kerklike ampte juis een van die kosbare vrugte van die sestiende-eeuse kerkhervorming was. Om hierdie rede praat die ou Nederlandse kerkordes van dienste en nie van ampte nie (Pont, 1981:196).

Wat hier uit die oog verloor word, is dat die dwingende, heersende mag van die staat nie die enigste manier is waarop gesag uitgeoefen kan word, of die enigste soort gesag is waarvoor die Here in die samelewing voorsiening maak nie. Op 'n Bybels-Christelike standpunt is daar ook 'n saak uit te maak vir ouergesag as liefdesgesag, dosentgesag as akademiese gesag by wie studente-promovering berus, en die gesag van die bestuur van 'n vereniging wat op die vrywillige aanvaarding van die betrokke grondwet deur lede berus. In nie een van hierdie gevalle het ons te make met die dwingende aard van staatsgesag wat deur die beheer van die polisie en die weermag moontlik is nie (Dooyeweerd, 1968:49). 'n Staatswet bly fisies afdwingbaar. Selfs al sou 'n burger van een staat sy wette probeer omseil deur emigrasie na 'n ander, kan eersgenoemde sy emigrasie (deur gevangeneming of deur beslaglegging op sy reis- en persoonlike dokumente) op grond van sy onwettige optredes weier of hom bly beheer deur uitruilooreenkomsie tussen state. Kerklike gesag, daarenteen, het 'n "eie aard" wat deur innerlike oorreding en nie uiterlike dwang nie, bevestig word. Die doel van die kerklike tug is byvoorbeeld om berou oor sonde te bewerk (Sadler, 1979:203). Kerklike gesag – vanuit 'n normatiewe Christelike visie – is diens aan die Christelike geloof, met 'n oorredende karakter aan die hand van Skrif en belydenis, maar staatsgesag is fisiese, dwingende gesag wat in diens staan van geregtigheid aan almal wat hulle op die staatsgebied bevind – eie burgers sowel as vreemdelinge (Van der Walt, 1976:69,70). Soos met die kerk en ander kringe in die samelewing, is dit die "eie aard" van die staat wat die gesagskarakter daarvan bepaal.

Hierdie tipering van kerklike gesag bring nie mee dat die draers daarvan weerhou word om sterk waarheidsgebonde uitsprake te maak nie (Van der Walt, 1976:64) of dat regering wat aan die waarheid van Christus of sy Woord gekoppel word nie 'n liefdeskarakter dra nie. As dit gaan om die gesag van die Woord in geestelike regering of innerlike oorreding, word die liefdeskarakter daarvan gewaarborg. Dit is in verwarrende tye juis die koersvaste, Bybelse lewensankers wat diegene wat onseker is, oortuig en

sodoende van ’n rigtinglose lewens- of geestelike chaos bewaar. Werklike liefde impliseer dat ’n mens die waarheid nie van medegelowiges weerhou nie. Die besluite en optrede van kerkvergaderings moet bou op die volle waarheid van die Here, en moet liefde tot die medemens insluit en nie bloot taakgeoriënteerd nie, maar ook mensgeoriënteerd oorkom. God se allesomvattende benadering skep hierdie balans.

4. Samevatting

Die “kerklike gesag” van kerkvergaderings verbind aan die uitdrukking “eie aard”, soos in Artikel 20.1 van die NGK-KO, impliseer verskillende soorte Christelik aanvaarbare gesag by verskillende kringe in die samelewing. ’n Verantwoorde “kerklike gesag” as die eintlike gesag “agter” kerkvergaderings in hulle regering van die kerk, is een. Kerklike gesag is in sy kern die gesag van die Woord van God wat die legitimering, fundering en begrensing daarvan verskaf. Kerklike gesag is tipies kerklik van aard en word onder andere deur die eie aard van die kerk, as geloofs- en liefdesgemeenskap, bepaal.

Die “kerklike gesag” van kerkvergaderings, gereformeerd verstaan, impliseer dat Christus hierdie vergaderings roep en toerus. Christus maak dit vir hulle moontlik om die kerklike taak wat Hy hulle oplê, naamlik die regering van die kerk, uit te voer.

Christusgesag in die kerk is Woordgesag. Christus regeer die kerk deur sy Woord en Gees en neem in die proses ook mense, as ampsdraers of in die dienste, in diens. Intussen bly Hy Hoof van sy kerk en regeer Hy die kerk lewend en werklik.

Die uitdrukking *gesag* is nie vreemd aan die kerk nie. Dit is kerklik aanvaarbaar wanneer dit met Christus as Hoof van die kerk verbind word en binne die raamwerk van, of aan die hand van die eie aard van die kerk toegepas word.

Geraadpleegde bronne

ANON. 2007a. *Volksblad*: 21 Mrt.

ANON. 2007b. *Volksblad*: 20 Okt.

ANON. 2007c. *Vrye Afrikaan*: 18 Okt.

BOUWMAN, H. 1985. Gereformeerde kerkrecht. Band 2. 2e onveranderde druk. Kampen: De Groot Goudriaan.

COERTZEN, P. 1989. Vanaf Genève na die suidpunt van Afrika. Kaapstad: NG Kerk-Uitgewers.

- COERTZEN, P. 2003. Regsbeskerming in die kerk. (In Torfs, R., Martens, K., Koffemans, L. & Coertzen, P. *Recht op recht in de kerk*. Leuven: Peeters. p. 199-258.)
- DOOYEWEERD, H. 1968. *The Christian idea of the state*. Nutley: Craig.
- JANSEN, J. s.a. *De bevoegdheid der meerdere vergaderingen*. Kampen: Kok.
- JONKER, W.D. 1978. *Om die regering van Christus in sy kerk*. Pretoria: Unisa.
- KLEYN, D. & VILJOEN, F. 1998. *Beginnersgids vir regstudente*. Kenwyn: Juta.
- KLEYNHANS, E.P.J. 1982. *Gereformeerde kerkreg*. Bd. 1. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- KOCK, P. DE B. 1975. *Christelike wysbegeerte: inleiding*. Bloemfontein: Sacum.
- KRITZINGER, M.S.B., LABUSCHAGNE, F.J. & PIENAAR, P. DE V. 1970. *Verklarende Afrikaanse Woordeboek*. Pretoria: Van Schaik.
- KUYPER, A. 1884. *Tractaat van de reformatie der kerken*. Amsterdam: Hoveker.
- NAUTA, D. 1971. *Verklaring van de kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland*. Kampen: Kok.
- NEDERDUITSE GEREFORMEERDE KERK. 1964. *Kerkorde 1962*. Pretoria: NG Kerk-Uitgewers.
- NEDERDUITSE GEREFORMEERDE KERK. 2005. *Die kerkorde 2004*. Wellington: Lux Verbi.BM.
- NGK
kyk NEDERDUITSE GEREFORMEERDE KERK
- PONT, A.D. 1981. *Die historiese agtergronde van ons kerklike reg*. Pretoria: HAUM.
- RUTGERS, F.L. 1887. *Het kerkbedervend karakter der hierargie*. Amsterdam: Wormser.
- SADLER, T.H.N. 1979. *Die kerklike tughandeling*. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- SMIT, J.A. 1992. Dooyeweerd oor die hart. (In Smit, J.A., Strauss, S.A. & Strauss, P.J. *Reformasie in ootmoed*. Bloemfontein: NG Sendingpers. p. 159-190.)
- STRAUSS, P.J. 1992a. *Op die tweesprong?* Bloemfontein: Universiteit van die Vrystaat.
- STRAUSS, P.J. 1992b. Die sinode: 'n eie kerklike gesag? *Nederduitse Gereformeerde teologiese tydskrif*, 33(2):188-197.
- STRAUSS, P.J. 1997. Ecclesiastical assemblies possess, each according to it's own character, an ecclesiastical authority entrusted to them by Christ. (In Neuser, W.H. & Selderhuis, H.J. *Ordenlich und Fruchtbar*. Leiden: Groen.)
- STRAUSS, P.J. 2001. Church and state and apartheid in South Africa: a perspective on the Dutch Reformed Church (1962-1998). *European journal for church and state research*, 8:327-346.
- STRAUSS, P.J. 2005. Watter sake hoort by meerdere vergaderings? *In die Skriflig*, 39(3):293-310.
- STRAUSS, P.J. 2007. Waarhede gee rigting. *Volksblad*: 6, 18 Sept.
- TERBLANCHE, H.J. & ODENDAAL, J.J. 1966. *Afrikaanse woordeboek*. Johannesburg: APB.
- TORFS, R. 2003. Rechtsbeskerming in de kerk: nabeskouwingen. (In Torfs, R., Martens, K., Koffemans, L. & Coertzen, P. *Recht op recht in de kerk*. Leuven: Peeters. p. 259-284.)

VAN DER LINDE, G.P.L. 1983. Die kerkorde. Potchefstroom: Potchefstroomse Teologiese Publikasies.

VAN DER WALT, J.J. 1976. Christus as Hoof van die kerk en die presbiteriale kerkregering. Potchefstroom: Pro Rege.

Kernbegrippe:

kerklike gesag: misverstande
kerklike gesag: Woordgesag
kerkvergaderings, eie aard van
van-Christusverleende-gesag

Key concepts:

assemblies in church, own character of
authority in church: authority of the Word
authority in church: Christ the source of
authority in church: misunderstandings